

DE HERVISITATIE **Vroedkunde**

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professioneel gerichte
bacheloropleiding Vroedkunde aan de Artesis Hogeschool Antwerpen

www.vluhr.be Brussel - 27 maart 2012

vluhr

DE HERVISITATIE VROEDKUNDE

Ravensteingalerij 27, bus 3 & 6
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
info@vluhr.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLUHR-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vluhr.be> > kwaliteitszorg > rapporten

Wettelijk depot: D/2012/12.784/5

VOORWOORD

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde aan de Artesis Hogeschool Antwerpen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de instellingen en van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hoger onderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de instellingen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeronderwijsinstelling die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de instelling nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLUHR dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeronderwijsinstelling betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLUHR dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretaris van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Bert Hoogewijs

voorzitter VLHORA

Marc Vandewalle

secretaris-generaal VLHORA

Voorwoord	3
DEEL 1 ALGEMEEN DEEL	7
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Vroedkunde	9
1.1 Inleiding	9
1.2 De betrokken opleiding	9
1.3 De visitatiecommissie	10
1.3.1 Samenstelling	10
1.3.2 Taakomschrijving	10
1.3.3 Werkwijze	10
1.3.4 Oordeelsvorming	11
1.4 Indeling van het rapport	
Hoofdstuk 2 Domeinspecifiek referentiekader Vroedkunde	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Domeinspecifieke competenties	13
2.2.1 Gehanteerde input	13
2.2.2 Beroepsspecifieke competenties	14
2.3 Besluit	16
DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORT	19
Artesis Hogeschool Antwerpen	21
BIJLAGEN	37
Bijlage 1 Curriculum Vitae van de commissieleden	39
Bijlage 2 Erkenningscommissie	41
Bijlage 3 Onafhankelijkheidsverklaringen	45
Bijlage 4 Bezoekschema	57
Bijlage 5 Lijst van afkortingen en letterwoorden	59

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK 1

De hervisitatie Vroedkunde

1.1 Inleiding

In 2005 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde gevisiteerd. Dit initiatief paste in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLUHR met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie werden vastgelegd in het visitatierapport Vroedkunde dat werd gepubliceerd op 9 februari 2007.

De betrokken opleidingen hebben vervolgens een accreditatieaanvraag ingediend bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). Dit met het oog op het verkrijgen van een formele accreditatie vanaf 1 oktober 2008. De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Artesis Hogeschool Antwerpen kreeg een negatief accreditatiebesluit van de NVAO.

Conform het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen vroeg de opleiding daarop een tijdelijke erkenning aan. Die werd haar door de Vlaamse regering verleend voor een periode van drie jaar met ingang van 1 september 2009.

Conform het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen diende de opleiding voor de onderwerpen en facetten die negatief scoorden, opnieuw gevisiteerd te worden voor het einde van de periode van de tijdelijke erkenning.

In dit rapport brengt de visitatiecommissie (hierna commissie) verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding Vroedkunde van de Artesis Hogeschool Antwerpen te Antwerpen die zij op 30 en 31 januari 2012 in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) heeft onderzocht.

1.2 De betrokken opleiding

De opleiding Vroedkunde wordt door 12 hogescholen aangeboden. In het kader van de hervisitatie diende slechts 1 hogeschool gevisiteerd te worden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 30 & 31 januari 2012   Artesis Hogeschool Antwerpen

1.3 De visitatiecommissie

1.3.1 Samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkeningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. Na de samenstelling van de commissie door het bestuursorgaan van de VLUHR, werd het instellingsbesluit verzonden op 22 december 2011.

De commissie voor de opleiding Vroedkunde:

Voorzitter en onderwijsdeskundige:	<i>Arno Libotton</i>
Domeindeskundige:	<i>Jo Gommers</i>
Domeindeskundige:	<i>Ruud Heijnen</i>
Domeindeskundige:	<i>Marlene Reyns</i>
Domeindeskundige:	<i>Serena Debonnet</i>

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLUHR werden een projectbegeleider en een secretaris aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Vroedkunde waren dit:

Projectbegeleider:	<i>Filip Lammens</i>
Secretaris:	<i>Filip Lammens</i>

1.3.2 Taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatierapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

1.3.3 Werkwijze

De visitatie van de opleiding Vroedkunde aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de commissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 4 januari 2012 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De commissie stelt een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding op en bezorgt dit aan de opleidingen.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatierapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLUHR heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. Het bezoekschema werd opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatierapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden – waar wenselijk en/of noodzakelijk – aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogeschool gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken.

Het definitief opleidingsrapport en de bijlagen worden samengebracht in het visitatierapport van de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde.

1.3.4 Oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifiek referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding onderwijs-visitaties VLIR|VLHORA, Brussel – september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' en 'excellent'. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel 'voldoende' of 'onvoldoende' luiden.

1.4 Indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleiding.

HOOFDSTUK 2

Domeinspecifiek referentiekader Vroedkunde

2.1 Inleiding

Voor iedere (groep van) opleiding(en) wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. Het evaluatieorgaan geeft de procedure* aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 Domeinspecifieke competenties

2.2.1 Gehanteerde input

- Referentiekaders van de opleidingen:

Associaties

- Associatie Antwerpen
- Associatie KULeuven
- Associatie Universiteit – Hogescholen Limburg
- Associatie Universiteit Gent
- Universitaire Associatie Brussel

Hogescholen

- Arteveldehogeschool
- Erasmushogeschool Brussel
- Hogeschool Antwerpen
- Karel de Grote-Hogeschool
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende
- Katholieke Hogeschool Kempen
- Katholieke Hogeschool Leuven
- Katholieke Hogeschool Limburg – Provinciale Hogeschool Limburg

* De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLUHR www.vluhr.be (kwaliteitszorg > domeinspecifiek referentiekader).

- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Wettelijke bronnen
  - Richtlijn 80/154/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 januari 1980, inzake de onderlinge erkenning van de diploma's, certificaten en andere titels van de verloskundige, tevens houdende maatregelen tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening van het recht van vestiging en vrij verrichten van diensten (CONSLEG: 1980L0154 – 31/07/2001).
  - Richtlijn 80/155/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 januari 1980 inzake de coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van verloskundige (CONSLEG: 1980L0155 – 31/07/2001).
  - Koninklijk besluit nr. 78 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen (Officiële coördinatie).
  - Koninklijk besluit van 1 februari 1991 betreffende de uitoefening van het beroep van vroedvrouw.
  - Koninklijk besluit van 18 juni 1990 betreffende de lijst van technische verpleegkundige prestaties en medisch toevertrouwde handelingen.
- Brondocumenten onderschreven door werkveld
  - 'Beroepsprofiel van de Belgische vroedvrouw' Nationale Raad voor de Vroedvrouwen (FOD 2002).
  - 'Opleidingsprofiel vroedvrouw' (Studie 65 – VLOR 1998).
- Internationale referentiekaders
  - International Confederation of Midwives – ICM
  - European Midwives Association – EMA
  - Eindtermen HBO-V

2.2.2 Beroepsspecifieke competenties

Gemeenschappelijke beroepsspecifieke competenties

Wettelijk kader

De kwalificaties van de vroedvrouw zijn een interpretatie van de definitie van de vroedvrouw en de omschrijving ervan in het KB van 01 februari 1991 door de Nationale Raad voor de Vroedvrouwen en door deze laatste opgesteld in oktober 2002.

- De bachelor in vroedkunde is in staat op een autonome en globale wijze gezonde vrouwen en pasgeborenen vanaf de bevruchting, vóór, tijdens en na de geboorte te begeleiden en te bewaken en is in staat de integratie van het gezin te bevorderen.
- In het verloskundig-medisch domein en in het neonatologisch-medisch domein is de bachelor in vroedkunde in staat de vrouw en het kind te begeleiden in verhoogd risicosituaties in samenwerking met en verwijzend naar gynaecologen, neonatologen en andere specialisten. In het domein van de reproductieve geneeskunde is zij in staat de hem/haar toevertrouwde taken uit te voeren en een actieve betrokkenheid te tonen bij de pre- en postnatale opvolging van moeder en kind.
- De bachelor in vroedkunde is in staat de vrouw in haar familiale en sociale context te situeren en psychosociale crisissituaties te herkennen. Hij/zij is in staat koppels met vruchtbaarheidsproblemen te begeleiden tijdens de medische behandeling.

- De bachelor in vroedkunde is in staat een rol te spelen in het kader van de seksuele en relationele vorming van jongeren. Hij/zij is in staat de gezondheid van de vrouw, de moeder, het kind en het gezin te stimuleren en te bevorderen. Hij/zij is in staat koppels met vruchtbaarheidsproblemen te informeren.
- De bachelor in vroedkunde is in staat zijn/haar verantwoordelijkheid op te nemen voor de organisatie van zijn/haar werk alsook voor zijn/haar werkdomein. Hij/zij kan als actief lid samenwerken in de hele structuur.
- De bachelor in vroedkunde is in staat actief deel te nemen aan de bewaking en de bevordering van de kwaliteit van zorg en bij te dragen tot de ontwikkeling ervan.

Overige competenties – buiten het wettelijk kader –

- De bachelor in vroedkunde is in staat studenten en jonge collega's te begeleiden en te bekwaamen om als vroedvrouw in de gezondheidszorg te functioneren.
- De bachelor in vroedkunde is in staat op evidentie gebaseerde zorgen te verstrekken en om te beslissen, na het afwegen van alle evidentie, wat in een bepaalde situatie het meest aangewezen lijkt (best available evidence).
- De bachelor in vroedkunde is in staat om kritisch om te gaan met informatiebronnen en onderzoeksliteratuur. Zij/hij is in staat haar/zijn medewerking te verlenen aan onderzoeksprojecten en registratie van gegevens die als doel hebben de praktijk van de perinatale zorgverlening te optimaliseren.

Opleidingsgebonden beroepsspecifieke competenties

Door de opleidingen aangeleverde beroepsspecifieke competenties zijn alle vervat in de onder 2.1 vermelde competenties. De verschillen in formulering zijn te verklaren doordat de betrokken opleidingen de competenties op een ander aggregatieniveau situeren. Ze zijn in zekere zin een operationalisering van de onder punt *gemeenschappelijke beroepsspecifieke competenties* beschreven competenties.

2.3 Besluit

Een aantal bevindingen, accentverschuivingen, trends en internationale vergelijkingen leiden tot het formuleren van belangrijke door afgestudeerde vroedvrouwen na te streven competenties.

2.3.1 Trends en internationale ontwikkelingen in de beroepsuitoefening

Er bestaat een tendens naar het toekennen van grotere zelfstandigheid en autonomie aan de vroedvrouwen in de eerste lijn. De nomenclatuur voorziet zelfstandige consultaties door vroedvrouwen in het kader van de extramurale prenatale begeleiding. Een aanpassing van het KB 78 ligt in de lijn van de verwachtingen.

De oprichting van kraam- en geboortecentra, samen met de internationale aandacht voor de zelfstandig handelende vroedvrouw, stelt grotere eisen aan de verantwoordelijkheden van de er functionerende vroedvrouwen.

Deze ontwikkelingen vergroten het spanningsveld tussen de normale verloskunde uitgevoerd door de vroedvrouw en de rol van helper in de eerder medisch georiënteerde verloskunde van de gynaecologen. Hierbij voegt zich nog een afnemend aantal gynaecologen, wat dit spanningsveld naar de toekomst alleen maar zal doen toenemen.

Er is een sterke toename van (hoog)technologische interventies in het normale perinatale gebeuren, zoals fertiliteitbehandelingen, maternale en neonatale intensieve zorgen, ... Hierdoor wordt een grotere mate van specialisatie gevraagd van de vroedvrouw.

De multiculturalisering van de maatschappij vraagt een begeleiding van de betrokken families met respect voor culturele verschillen. Bovendien bestrijden ze de gebruiken die tegenstrijdig zijn met de rechten van de mens en van het kind.

2.3.2 Ontwikkelingen in de gezondheidszorg

Een internationale tendens naar verregaande responsabilisering van gezondheidswerkers doet zich voor op twee niveau's:

- Er is een verhoogde focus op efficiëntie en kosten/effectiviteit.
Hiervoor wordt een grotere verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid gelegd bij de medewerkers. Deze tendens wordt geconcretiseerd in een toenemende performantiemonitoring en performantiemanagement in de gezondheidszorg.
- Er is een verhoogde focus op Evidence Based Medicine.
Deze tendens krijgt vorm in toenemende ontwikkeling van evidence based guidelines, evidence based protocols, evidence based clinical paths en evidence based outcomes. Men legt een grotere verantwoordelijkheid/aansprakelijkheid bij de medewerkers om conform deze evidentie te werken. Ook op dit vlak is er een toenemende monitoring van outcome.
- Zorgvragers met minimale gezondheidsproblemen zullen in steeds mindere mate in ziekenhuizen worden opgenomen. Er zal een groei zijn van poliklinische activiteit en een toenemende zorgvraag in de eerste lijn.
- Naast de stijging van de zorgvraag, de toenemende specialisatie en complexiteit en korte verblijfsduur, zullen vroedvrouwen geconfronteerd worden met een zeer mondig publiek. Dit betekent dat informatie en educatie van zorgvragers (en familie) een zeer belangrijk element van de zorgverlening zullen worden.

2.3.3 Gevolgen voor de competentieontwikkeling

Het autonoom handelen van de vroedvrouwen zoals vastgelegd in de wettelijke definitie zal in het kader van de maatschappelijke veranderingen en internationale trends voornamelijk dienen bekrachtigd te worden in de ontwikkeling van:

- probleemgericht denken (belang van transfer, inzicht en integratie);
- het gestructureerd kunnen informeren en educeren;
- het continu blijven ontwikkelen zowel op persoonlijk als op professioneel vlak.

DEEL 2

Opleidingsrapport

ARTESIS HOGESCHOOL ANTWERPEN

Hervisitatie Vroedkunde

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde aan de Artesis Hogeschool Antwerpen

In 1995 fuseerden verschillende hogescholen binnen de regio Antwerpen tot één grote autonome Hogeschool Antwerpen (HA) bestaande uit zeven departementen met professionele en academische opleidingen variërend van kunstopleidingen tot opleidingen voor industrieel ingenieur. De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde is één van de vier opleidingen van het departement Gezondheidszorg van de Hogeschool Antwerpen. Vanaf het academiejaar 1995–1996 wordt de opleiding tot vroedvrouw als een driejarige autonome opleiding georganiseerd.

De Hogeschool Antwerpen vormt sinds 1 september 2003 samen met de Universiteit Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool, de Plantijn Hogeschool en de Hogere Zeevaartschool de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen (A.U.H.A.).

Tijdens het academiejaar 2010–2011 waren 186 studenten ingeschreven in de opleiding.

ONDERWERP 1 DOELSTELLINGEN

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1	Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor	voldoende (2007)
facet 1.2	Domeinspecifieke eisen	voldoende (2007)

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 2 PROGRAMMA

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van de opleiding werd uitgewerkt op basis van de missie en de visie van het departement Gezondheidszorg, de kern- en deelcompetenties van het opleidingsprofiel Bachelor in de Vroedkunde van de VLOR en de bevindingen van de vorige visitatiecommissie. Het vernieuwingsproces verliep in diverse fasen waarbij volgende elementen na elkaar werden herbekeken: kern- en deelcompetenties, gedragsindicatoren, opleidingsdoelen en missie en visie van de opleiding, toetsbeleid, opleidingsprogramma en leerlijnen en werkvormen. Het nieuwe programma werd gradueel ingevoerd om de studievoortgang van elke student optimale kansen te geven, de volgtijdelijkheid optimaal te bewaken en bewaren, het personeel goed te kunnen opvolgen en een kwaliteitsvolle tussentijdse evaluatie en bijsturing te kunnen realiseren.

Op basis van een competentiematrix controleert de opleiding de aansluiting van de acht kerncompetenties en de bijbehorende deelcompetenties van de opleiding ook allemaal aanwezig zijn in de verschillende opleidingsonderdelen van het programma. De commissie kon tijdens het be-

zoek vaststellen dat de competentiematrix duidelijk onderbouwd is en dat deze in de cursussen aanwezig is. Ondanks de degelijke uitwerking had de commissie moeite om tot deze conclusie te komen. Zij kon geen expliciete teksten vinden die de implementatie van de competentiematrix beschrijven en kon soms moeilijk de link leggen naar de –soms onleesbare– cursusfiches die vooraan in het cursusmateriaal zaten. De commissie is van mening dat een beschrijvende tekst over de competentiematrix deze aanzienlijk toegankelijker zou kunnen maken. De commissie zag bijvoorbeeld niet duidelijk in de matrix op welke manier algemene en beroepsgerichte competenties in het programma verwerkt waren.

Via een competentiegroeikaart geeft de opleiding aan welke kerncompetenties in welke leerlijn verworven worden en in welk semester deze het meest aan bod komen. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat deze competentiegroeikaart, samen met de competentiematrix, goed is opgesteld en dat deze door zowel student als docent als een werkinstrument wordt gebruikt. Het modeltraject van de opleiding bestaat uit zes semesters van 30 studiepunten. In de eerste vijf semesters komen steeds dezelfde opleidingsonderdelen aan bod: Algemene vorming, opgesplitst in Sociale wetenschappen en beleidswetenschappen, Basistheorie- en praktijk, Beroepsspecifieke theorie en praktijk, Gezondheidspromotie, Wetenschappelijke praktijkvoering en Professionele vorming, opgesplitst in studieloopbaancoaching en stage. In het onderdeel Algemene vorming krijgen studenten algemene inhouden die een link leggen naar de beroepsuitoefening van een vroedvrouw: onder andere sociale vaardigheden, psychologie, sociologie, ethiek, recht, organisatie van de gezondheidszorg, management en kwaliteitszorg. In de onderdelen Basis en beroepsspecifieke theorie- en praktijk krijgen studenten zowel basiscompetenties mee als competenties inzake preconceptionele zorg, zwangerschap, bevalling en kraamperiode. In de Wetenschappelijke en Professionele vorming reflecteren de studenten over hun eigen leerproces en worden zij voorbereid op het zelfstandig uitvoeren van een onderzoek in het kader van hun eindwerk en de stage. In het zesde semester komen enkel nog competentiegerichte opleidingsonderdelen voor en vallen de theoretisch gerichte onderdelen weg. De commissie is van mening dat in het programma alle nodige opleidingsonderdelen aanwezig zijn om de doelstellingen van de opleiding te bereiken. De commissie is daarbij positief over de gerealiseerde integratie tussen vaardigheden en theorie, voornamelijk ook in de stage, die volgens haar goed aan elkaar gekoppeld zijn.

De commissie kon vaststellen dat in het programma drie leerlijnen aanwezig zijn: persoonlijke ontwikkeling, beroepsmatige ontwikkeling en wetenschappelijke ontwikkeling. Op die manier wil de opleiding de student de belangrijkste competenties laten verwerven. Alle opleidingsonderdelen vertrekken vanuit de verdeling fysiologie, pathologie en hoogrisico. Deze structuur is volgens de commissie logisch en wordt consistent toegepast, wat de helderheid voor de studenten ook vergroot.

Het programma omvat een aantal multidisciplinaire en interprofessionele elementen. De eerste duiden op het werken vanuit verschillende wetenschapsdomeinen, de tweede hebben betrekking op het uitwisselen van kennis en vaardigheden met studenten uit andere disciplines. In dit kader volgt de opleiding een aantal departementale doelstellingen: het selecteren en verwerken van en samenwerken rond kennisinhouden en onderzoeksprojecten van meerdere wetenschapsdomeinen in het eigen programma: de multidisciplinaire samenstelling van het personeel en een brede selectie van onderwijsmiddelen. De opleiding neemt ook deel aan de 'InterProfessionele Samenwerking in de Gezondheid'-week, die samen met andere opleidingen van het departement Gezondheidszorg en Sociaal werk van Artesis en diverse opleidingen van andere instellingen wordt georganiseerd. De commissie staat positief ten overstaan van deze initiatieven en is van mening dat de opleiding de interprofessionele samenwerking binnen het departement nog verder zou moeten uitbouwen. De commissie staat ook heel positief ten overstaan van het project Geboortehuis. Zij was aangenaam verrast door de manier waarop de opleiding dit heeft aange-

pakt. De aanpak, met voorafgaande analyses en studies rond haalbaarheid en inhoud alsook de uitwerking van het concept in een projectmatig wetenschappelijk onderzoek, zijn volgens de commissie zelfs een voorbeeld van integratieve educatieve aanpak en innovatie in een professionele opleiding. De commissie heeft het geboortehuis nog niet kunnen onderzoeken omdat dit nog als verbouwproject in een beginfase zit.

De commissie kon uit de documenten opmaken dat internationalisering op diverse manieren in het programma aanwezig is. De opleiding voorziet de mogelijkheid dat studenten in het buitenland stage lopen. Zij participeert aan het Erasmus en het VLIR-UOS programma. Momenteel werkt de opleiding ook aan een internationalisation@home programma. Daarnaast werkt de opleiding regelmatig met internationale gastsprekers en promoot zij internationale studentenuitwisseling. Het departement heeft voor deze internationale uitwisselingen een apart budget voorzien. De commissie is van mening dat meer aandacht moet gaan naar de selectie van internationale partners. Zij stelt zich vragen bij de meerwaarde van de Nederlandse en de Marokkaanse partners gezien deze respectievelijk te veel of te weinig op de eigen opleiding lijken qua inhoud en materiële voorzieningen. De opleiding dient daarbij volgens de commissie ook voldoende aandacht te besteden aan de onderbouwing van internationale uitwisseling en stage om een krachtige leeromgeving ook in het buitenland te garanderen.

Bij wijzigingen in het curriculum tracht de opleiding alle betrokkenen actief te betrekken. De opleidingsstuurgroep (die bestaat uit de opleidingscoördinator en de leerlijnverantwoordelijken) is verantwoordelijk voor de opvolging hiervan. Zij houdt rekening met resultaten van kwaliteitsmetingen, focusgroepen, het projectteam en de resonantieraad. De voorstellen van de stuurgroep worden vervolgens besproken door de voltallige opleidingsraad en voorgelegd aan de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de competentiematrix duidelijker te beschrijven teneinde de toegankelijkheid van het instrument te verhogen en de integratie van algemene en beroepsgerichte competenties duidelijker te maken.
- De commissie beveelt de opleiding aan voldoende aandacht te besteden aan de keuze van internationale partners (op basis van heldere en valide criteria) en de wijze waarop zij bij de opleiding betrokken worden.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: **goed**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de opleiding de samenhang van het programma op vier manieren bewaakt en inzichtelijk tracht te maken via: de competentiematrix, de volgtijdelijkheidsregeling, de leerlijnen en consistente en transparante opbouw van het

programma. De commissie kon uit de gesprekken afleiden dat een sterke integratie van de opleidingsonderdelen gerealiseerd wordt. Uit de gesprekken met de studenten bleek dat ook zij sterk doordrongen zijn van de samenhang van het programma en dat zij zich heel bewust zijn van het proces dat zij doorlopen.

Het programma van het modeltraject is opgebouwd uit zes semesters. De commissie kon uit de documenten opmaken dat doorheen het opleidingsprogramma wordt gestreefd naar een afnemende nadruk op inhoudelijke aspecten en een toename van competentiegericht leren en dat de opleiding hier goed in slaagt. De commissie wenst de opleiding er wel op te wijzen dat competentiegericht leren ook rond kennisconstructie omvat en dat dit niet apart hoeft te staan. De integratie van kennis en competenties zal volgens de commissie ook leiden tot kennisopbouw in tegenstelling tot pure kennisoverdracht. Het niveau van de opleidingsonderdelen evolueert daarbij ook van inleidend over uitdiepend naar gespecialiseerd. Per opleidingsonderdeel en semester zijn de kern- en deelcompetenties vertaald in gedragsindicatoren die per semester steeds voortbouwen op deze van het vorige semester. Het totaaloverzicht is terug te vinden in de studiegids. In het eerste jaar van het modeltraject krijgt de student voornamelijk basiskennis mee over het normale proces van zwangerschap, bevalling en kraamperiode. Een nadruk ligt op het oplossen van problemen in wisselende en gestructureerde beroepscontexten. In het tweede jaar wordt een grotere nadruk gelegd op de afwijkingen van het standaardproces en de pathologie in het algemeen en toegepast op het werkterrein van de vroedvrouw. De student moet meer autonomie, initiatief en verantwoordelijkheidszin vertonen. In het derde jaar tenslotte wordt een innovatieve en onafhankelijke houding verwacht van de student. Hij dient domein overschrijdend, interprofessioneel en internationaal te werken in complexe en gespecialiseerde beroepscontexten. De opbouw van het programma is volgens de commissie het gevolg van een goed uitgevoerd denkproces. Het werken met de verschillende oefeningen als basis voor het vaardigheidsonderwijs en de ruime toegankelijkheid vormen volgens de commissie een goed leerpad voor de studenten, dat hun toelaat de competenties op eigen tempo te verwerken maar ook de nodige controlepunten inbouwt voor de bewaking van de studievoortgang.

De commissie kon uit de documenten opmaken dat drie duidelijke leerlijnen in het programma aanwezig zijn: persoonlijke ontwikkeling, beroepsmatige ontwikkeling en wetenschappelijke ontwikkeling. De opleiding definieert een leerlijn als 'een competentiegericht groeitraject over de semesters en opleidingsonderdelen heen met het doel het behalen van de kerncompetenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar'. In de eerste vijf opleidingsonderdelen komen één of meer kerncompetenties aan bod. In het zesde onderdeel, Professionele vorming, komen de lijnen geïntegreerd aan bod. Op basis van een competentiematrix controleert de opleiding de aansluiting van de kerncompetenties van de opleiding met de bijbehorende deelcompetenties van de opleiding ook aanwezig is in de verschillende opleidingsonderdelen van het programma. Tot slot is een strikte volgtijdelijkheid opgesteld die aangeeft aan welke instapvoorwaarden voldaan moet zijn voor een student zich kan inschrijven voor een opleidingsonderdeel. De bewaking van de samenhang en de aansluiting worden structureel besproken op de verschillende vakgroepen en op de overkoepelende personeelsvergaderingen. Ook het kleine opleidingsteam overlegt met regelmaat. Het feit dat soms met meerdere docenten tegelijkertijd wordt lesgegeven (met drie in dezelfde klas), zorgt voor een nauwe aansluiting. Deze vergaderorganen zijn tevens bevoegd voor het bijsturen van het programma. De commissie staat positief ten overstaan van deze duidelijke uitwerking van het programma. Zij stelt zich wel de vraag of de volgtijdelijkheid soms niet te rigide is en vindt dat de opleiding ook voldoende flexibiliteit aan de dag moet kunnen leggen.

Naast het modeltraject kunnen studenten de opleiding ook via een individueel traject volgen zolang rekening wordt gehouden met de volgtijdelijkheid. Jaarlijks organiseert de studietrajectbegeleider diverse infomomenten omtrent de mogelijkheden van individuele trajecten. Aanvragen voor individuele trajecten dienen te gebeuren bij de pedagogische adviescommissie

bestaande uit de campuscoördinator en de opleidingscoördinator. Het departementshoofd is verantwoordelijk voor de goedkeuring van het dossier en de studietrajectbegeleider is verantwoordelijk voor de begeleiding van de studenten doorheen het hele proces.

Studenten kunnen vrijstellingen krijgen van het volgen van opleidingsonderdelen op basis van EVC en EVK. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat hiervoor duidelijke procedures aanwezig zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Oordeel van de commissie: **oké (2007)**

Facet 2.5 Studielast

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de opleiding een duidelijk uitgeschreven didactisch concept heeft. Het concept is gebaseerd op een kennis- en competentiegerichte visie op leren, waarbij een cognitieve (actief nieuwe leerstof verwerken) en sociale (leren uit ervaring) visie op leren geïntegreerd zijn. De opleiding focust daarbij op het leren vanuit praktijksituaties, wat de commissie positief vindt. De link met de beroepspraktijk en de bijbehorende problematieken worden volgens de opleiding benut om het leren te sturen vanuit een meer cognitieve invalshoek. Een kritische en appreciatieve reflectie op het eigen leerproces worden daarnaast ingezet om het individuele groeiproces te verbeteren. In dat kader evolueert de opleiding ook van een meer kennisgerichte insteek in het eerste jaar naar een competentiegerichtere insteek in het laatste jaar.

De opleiding vertrekt voor haar onderwijs vanuit de individuele student en biedt studietrajecten op maat aan. Doorheen de opleiding komt de verantwoordelijkheid voor het leerproces steeds meer bij de student zelf terecht. Hij dient zijn traject zelf in te vullen en op te volgen om zijn slaagkansen te maximaliseren. Op die manier is de student ook mede-verantwoordelijk voor zijn eigen eindresultaten. De opleiding ziet zichzelf als een ondersteunende partner in dit proces. Zij biedt een transparante en krachtige leeromgeving aan met aangepaste didactische middelen en infrastructuur. De student kan ook een beroep doen op individuele en persoonlijke begeleiding. Op die manier kan de student evolueren tot een competente en succesvolle beginnende

beroepsbeoefenaar en krijgt hij de nodige competenties mee om zijn leerproces doorheen zijn hele verdere loopbaan zelf te ontwikkelen. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de aanpak van de opleiding inderdaad gericht is op zelfregulerend werken en dat de opleiding haar concept ook in de praktijk weet uit te voeren.

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat de opleiding afwisselende werkvormen gebruikt. De werkvormen zijn duidelijk gedefinieerd en worden gekozen op basis van de te behalen gedragsindicatoren voor een opleidingsonderdeel. De keuze van de werkvormen wordt gemaakt door de verantwoordelijke docent voor een opleidingsonderdeel in samenspraak met de opleidingsraad en de opleidingsstuurgroep. De gekozen werkvormen zijn terug te vinden in de studiegids. De opleiding maakt beperkt gebruik van hoorcolleges, voornamelijk als inleiding of bij ondersteunende vakken. De opleiding werkt zo veel mogelijk in kleine groepen om zoveel mogelijk te kunnen inspelen op de individuele behoeften van studenten. De opleiding tracht door gebruik te maken van stage, casussen, video's en materiaal uit de realiteit het leerproces zo dicht mogelijk bij de beroepspraktijk te laten aansluiten. De opstart en de aanpak van het 'Geboortehuis' is volgens de commissie in dit kader een lovenswaardig initiatief. De commissie ervoer wel een gebrek bij de terugkoppeling van ervaringen van studenten na (en tijdens) de stage en is er van overtuigd dat een gezamenlijke bespreking, in tegenstelling tot de huidige individuele, een meerwaarde kan zijn voor alle betrokkenen.

Aansluitend bij het didactisch concept zijn studenten verplicht om een aantal uren zelfstudie uit te voeren. Bij alle vormen van contactonderwijs is een zekere mate van zelfstudie voorzien. Bij de meeste opleidingsonderdelen worden ook begeleidingsuren voorzien, waarin geen nieuwe leerstof wordt aangeboden, maar waar de nadruk ligt op het instuderen van de leerstof. Per modeltraject is bepaald hoeveel uren begeleidde en zelfstandige studie studenten in het vaardigheidslab moeten uitvoeren onder de vorm van zelfstandige oefenmomenten. Dit biedt studenten de mogelijkheid om in een gesimuleerde omgeving alle nodige competenties te verwerven. Uit de kwaliteitsmetingen blijkt dat de studenten tevreden zijn over de gebruikte werkvormen en het evenwicht tussen theorie en praktijk.

Voor elk opleidingsonderdeel is een cursus en/of een handboek voorzien. De gebruikte handboeken dienen goedgekeurd te worden door de opleidingsraad. De cursussen worden verdeeld door de centrale cursusdienst van de hogeschool en worden opgemaakt op basis van een uniform sjabloon van de hogeschool. De hogeschool organiseert opleidingen met betrekking tot de aanmaak van goed cursusmateriaal. Van verplichte handboeken zijn meerdere exemplaren aanwezig in de bibliotheek. De commissie kon na het inkijken van het cursusmateriaal besluiten dat de gebruikte handboeken recent zijn, maar dat het cursusmateriaal soms te wensen overlaat. Het cursusmateriaal is volgens de commissie soms te fragmentarisch en moet meer zijn dan uittreksels. Zij is ook van mening dat een gewone ECTS-fiche niet volstaat als inleiding voor een cursus en dat minstens een korte tekst met de omkadering van deze gegevens de fiche moet begeleiden. Met het cursusmateriaal zou ook meer ingespeeld worden op activerende werkvormen.

Binnen de opleiding wordt het elektronische leerplatform en het digitaal portfolio zeer actief ingezet ter ondersteuning van het leerproces. Dit wordt gebruikt voor de verdeling van cursussen, het uitwisselen van informatie en het verspreiden van good practices. Volgens de kwaliteitsmetingen vinden de resonantieraad en de studenten dat de opleiding het elektronische leerplatform adequaat gebruikt. De commissie is van mening dat dit platform beter en interactiever in de opleiding ingezet dient te worden en dat het aantrekkelijker gemaakt moet worden, zowel voor studenten als docenten, als didactische werkvorm.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie raadt de opleiding de stage-ervaringen van de studenten actiever te gebruiken in het onderwijsprogramma.
- De commissie beveelt de opleiding aan de interactieve mogelijkheden van het elektronische leerplatform beter in te zetten in de opleiding.
- De commissie beveelt de opleiding aan met het cursusmateriaal te verbeteren en hier meer mee in te spelen op activerende werkvormen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: **voldoende**

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat er binnen de hogeschool een algemeen examenreglement aanwezig is dat de examenperiodes, voorwaarden tot deelname, organisatie van de examens, de informatieplicht van de verantwoordelijke titularis, de samenstelling en werking van de examencommissie en de procedures bij betwisting beschrijft. Daarnaast kan men in de studiegids alle gedragsindicatoren, de inhoud en wijze van examineren en de puntenverdeling over de verschillende examenvormen vinden. Bij aanvang van elk nieuw opleidingsonderdeel wordt de studiefiche van het vak toegelicht aan de studenten.

Binnen het departement Gezondheidszorg is een werkgroep Toetsbeleid aanwezig. Deze dient een aangepast toetsbeleid te implementeren dat aangepast is aan de nieuwe opleidingsprogramma's. De werkgroep ontwikkelde een handleiding Toetsbeleid in overleg met de studenten, de opleidingsstuurgroep en de opleidingsraad. Deze handleiding werd goedgekeurd door de departementsraad. Samen met de invoering van het nieuwe opleidingsprogramma werd het toetsbeleid geïmplementeerd. De opleidingsstuurgroep werd bijgeschoold en aangezet tot het ontwikkelen van toetsconstructies (informatie met betrekking tot de opbouw van een evaluatie) en toetsmatrijzen (schematisch overzicht van het aandeel en het niveau van de kern- en deelcompetenties in de evaluatie van het opleidingsonderdeel) voor de verschillende opleidingsonderdelen. Ter ondersteuning van dit proces werden diverse interne onderwijsstudiedagen, onder meer met goede voorbeelden van collega's, georganiseerd.

De opleiding beschikt over een toetsplan dat samen met een verantwoording en een matrix toont in welke opleidingsonderdelen welke toetsvorm gebruikt wordt en op welk niveau (deel)competenties worden getest. De gehanteerde toetsvormen sluiten aan bij de visie op leren van het departement en bij het didactische concept. De verantwoording van de keuze voor een specifieke toetsvorm is terug te vinden in de toetsplanverantwoording. De toetsmatrix is voor alle studenten en docenten beschikbaar op Blackboard en gekoppeld aan informatie over de opbouw van de toetsingsmethode. De commissie staat positief tegenover deze transparante aanpak, temeer daar zij tijdens het bezoek heeft kunnen vaststellen dat hierdoor de studenten weten op welke manier zij geëvalueerd zullen worden.

Binnen de opleiding kunnen docenten uit een gevarieerde lijst van toetsvormen kiezen voor het evalueren van hun opleidingsonderdeel: kennistoets, voortgangstoets, casustoets, vaardigheidstoets, projectopdracht, assessment, stage- en praktijkopdracht, reflectieopdracht, portfolio en afstudeeropdracht. Al deze toetsvormen zijn duidelijk gedefinieerd. Binnen een opleidingsonderdeel stemt men de evaluatiemethodes van de verschillende deelopleidingsonderdelen zoveel mogelijk op elkaar af. De commissie kon uit de aanwezige documenten en de gevoerde gesprekken concluderen dat de examens zowel kennisgerichte als inzichtgerichte vragen bevatten. De commissie is wel vragende partij om de examens nog meer competentiegericht te maken en de toetsing nauwer te laten aansluiten bij het didactische onderwijsconcept.

Per stage wordt een evaluatie opgemaakt die de synthese is van de stagementor(en), reflecties van de studenten en de evaluatie van de stagebegeleider. Voor deze evaluatie zijn duidelijke criteria opgesteld. De studenten vullen dagelijks een begeleidingsformulier in dat focust op concreet waarneembaar gedrag. Het formulier wordt door de stagebegeleider en/of mentor aangevuld. De student zet de feedback per gedragsindicator om naar de evaluatiebundel. Wanneer een student een gedragsindicator beheerst vinkt hij die aan. Op het einde van de stage worden alle aangevinkte vakjes omgezet in een score aan de hand van een beslisboom die gelinkt is aan de toetsmatrix en de competentiegroeikaart. Deze manier van evalueren past in het didactische concept dat zelfstandigheid van de student vooropstelt. De opleiding werkt momenteel een verfijning van de evaluatiedocumenten uit op basis van feedback. De opleiding organiseert mentordagen om stagementoren correct met de evaluatiedocumenten te laten omgaan. De commissie is van mening dat een docent uit de opleiding zelf ook de studenten in het werkveld dient te evalueren. Voor het eindwerk zijn duidelijke evaluatiecriteria opgesteld. Elke student wordt door een eindwerkbegeleider en een praktijkbegeleider ondersteund en beoordeeld.

Het al dan niet behalen van competenties door studenten wordt aan de hand van een competentiegroeikaart opgevolgd doorheen de opleiding. De student kan via deze kaart zijn eigen vooruitgang opvolgen. De studenten kunnen tevens op eigen initiatief bijkomende oefenmomenten instuderen. Voor de beoordeling van bekwaamheidsproeven bestaan aparte documenten die meer informatie bevatten over de inhoud en de evaluatie van de verwachte competenties. Op die manier kan een student zich optimaal voorbereiden op zijn evaluatie. De studenten gaven in de gesprekken aan dat dit voor hen een duidelijke manier van werken is die hen helpt hun onderwijsproces te sturen.

De opleiding volgt de kwaliteit van de evaluatievormen op basis van de PDCA-cyclus op. Momenteel heeft de opleiding de implementatiefase afgerond en is een uitgebreide controle gepland. De eerste bevragingen tonen een positieve evaluatie van het nieuwe toetsbeleid.

Aanbevelingen ter verbetering:

- De commissie beveelt de opleiding aan de studenten in het werkveld zelf te evalueren.
- De commissie beveelt de opleiding aan competentiegericht te toetsen.

Facet 2.8 Masterproef

Dit is niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Oordeel over onderwerp 2, programma: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1	relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2	eisen professionele en academische gerichtheid	voldoende (2007)
facet 2.3	samenhang van het programma	goed
facet 2.4	studieomvang	oké (2007)
facet 2.5	studielast	voldoende (2007)
facet 2.6	afstemming tussen vormgeving en inhoud	voldoende
facet 2.7	beoordeling en toetsing	voldoende
facet 2.8	masterproef	NVT (2007)
facet 2.9	toelatingsvoorwaarden	voldoende (2007)

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 3 INZET VAN PERSONEEL

Facet 3.1 Kwaliteit personeel

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 3.2 Eisen professioneel gerichtheid

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1	kwaliteit van het personeel	voldoende (2007)
facet 3.2	eisen professioneel gerichtheid	voldoende (2007)
facet 3.3	kwantiteit personeel	voldoende (2007)

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 4 VOORZIENINGEN

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1	materiële voorzieningen	voldoende (2007)
facet 4.2	studiebegeleiding	voldoende (2007)

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 5 KWALITEITSZORG

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Oordeel over onderwerp 5, kwaliteitszorg: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1	evaluatie resultaten	voldoende (2007)
facet 5.2	maatregelen tot verbetering	voldoende (2007)
facet 5.3	betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende (2007)

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

ONDERWERP 6 RESULTATEN

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Oordeel van de commissie: **onvoldoende (2007)**

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Oordeel van de commissie: **voldoende (2007)**

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: **voldoende**

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1 gerealiseerd niveau onvoldoende (2007)

facet 6.2 onderwijsrendement voldoende (2007)

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

GLIBAAL OORDEEL

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatierapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie is van mening dat de kwaliteit van het zelfevaluatierapport toch wat ondermaats is. De commissie kon tijdens het bezoek vaststellen dat er een aanzienlijke kloof was tussen de geschreven tekst en de reële situatie. De gekozen examenvragen waren bijvoorbeeld nagenoeg allemaal kennisgericht, wat de commissie voorafgaand aan het bezoek een negatieve indruk gaf. Tijdens de gesprekken bleek dit echter helemaal niet te kloppen.

De commissie is ook van mening dat er veel beweringen in het rapport staan die niet of weinig onderbouwd worden, wat haar verwonderde van een opleiding met zoveel aandacht voor wetenschappelijk onderzoek in haar doelstellingen.

De commissie stelde ook vast dat er van een zelfkritische houding en analyse van de opleiding en van een toekomstvisie te weinig terug te vinden waren in het zelfevaluatierapport, hoewel dit een expliciete opgave is in het visitatieprotocol.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1	niveau en oriëntatie	voldoende (2007)
onderwerp 2	programma	voldoende
onderwerp 3	personeel	voldoende (2007)
onderwerp 4	voorzieningen	voldoende (2007)
onderwerp 5	interne kwaliteitszorg	voldoende (2007)
onderwerp 6	resultaten	voldoende (2007)

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

OVERZICHTSTABEL VAN DE OORDELEN

		Artesis
Onderwerp 1	Doelstellingen van de opleiding	V
Facet 1.1	Niveau en oriëntatie	V
Facet 1.2	Domeinspecifieke eisen	V
Onderwerp 2	Programma	V
Facet 2.1	Relatie doelstelling en inhoud	V
Facet 2.2	Eisen professionele en academische gerichtheid	V
Facet 2.3	Samenhang	G
Facet 2.4	Studieomvang	oké
Facet 2.5	Studielast	V
Facet 2.6	Afstemming vormgeving en inhoud	V
Facet 2.7	Beoordeling en toetsing	V
Facet 2.8	Masterproef	NVT
Facet 2.9	Toelatingsvoorwaarden	V
Onderwerp 3	Inzet van personeel	V
Facet 3.1	Kwaliteit personeel	V
Facet 3.2	Eisen professionele gerichtheid	V
Facet 3.3	Kwantiteit personeel	V
Onderwerp 4:	Voorzieningen	V
Facet 4.1	Materiële voorzieningen	V
Facet 4.2	Studiebegeleiding	V
Onderwerp 5	Interne kwaliteitszorg	V
Facet 5.1	Evaluatie resultaten	V
Facet 5.2	Maatregelen tot verbetering	V
Facet 5.3	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	V
Onderwerp 6	Resultaten	V
Facet 6.1	Gerealiseerd niveau	O
Facet 6.2	Onderwijsrendement	V

De oordelen zijn van toepassing voor:

Artesis: Artesis Hogeschool Antwerpen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Curriculum Vitae van de commissieleden

Serena Debonnet

(1971) studeerde in 1994 af als vroedvrouw aan de Katholieke Hogeschool Leuven, nadien volgde ze extra opleidingen binnen het vakdomein. In 2004 behaalde ze de internationale titel van lactatiekundige IBCLC. Sinds 2005 vertegenwoordigt ze de Belgische vroedvrouwen op de Internationale confederation of midwives. Haar huidige werkplaats is FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu waar ze de coordinator is van het borstvoedingsproject BFHI, een wereldkwaliteitsproject uitgeschreven door WHO en UNICEF. Ze is eveneens bestuurslid van de Europese vereniging van lactatiekundigen ELACTA, de Vlaamse vereniging van vroedvrouwen VLOV en de Belgische vereniging van lactatiekundigen BVL.

Jo Gommers

(1972) is graduaat ziekenhuisverpleegkunde en psychiatrisch verpleegkundige en licentiaat medisch sociale wetenschappen. Hij werkte als psychiatrisch verpleegkundige, ontslagmanager en hoofdverpleegkundige in diverse ziekenhuizen. Daarnaast was hij ook jaren actief als lector verpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Mechelen en de Katholieke Hogeschool Limburg. In de KHLIM was hij als coördinator ook verantwoordelijk voor permanente vorming, maatschappelijke dienstverlening en wetenschappelijk onderzoek van het departement gezondheidszorg. In samenwerking met de K.U.Leuven, 10 psychiatrische ziekenhuizen en LUCAS was hij als onderzoeker betrokken bij het onderzoeksproject 'professionalisering van verantwoordelijk verpleegkundigen in de geestelijke gezondheidszorg'. Momenteel werkt hij als verpleegkundig en paramedisch directeur in het Ziekenhuis Oost-Limburg.

Ruud Heijnen

(1958) is verpleegkundige-A en haalde zijn doctoraal Gezondheidswetenschappen, afstudeerrichting Verplegingswetenschappen, aan de Universiteit Limburg (heden: Maastricht University) in 1987. Sedert 1989 is hij als senior docent verboden aan de Hogeschool Zuyd. Zijn professionele aandacht ligt vrijwel geheel op onderwijsprocessen. Hij is actief op het vlak van internationale samenwerking tussen verpleegopleidingen over de hele wereld. Als voorzitter van een Europees netwerk voor bacheloropleidingen in de verpleegkunde, staat hij in direct contact met vele onderwijsinstellingen. Daarnaast werkt hij als onderwijsconsulent vanuit Zuyd voor diverse opleidingen in verschillende landen buiten Europa. Sedert 2006 voert hij regelmatig audits uit in Nederland en in Vlaanderen, veelal binnen het bereik verpleegkunde.

Hij is in zijn loopbaan actief betrokken geweest bij vele onderwijsvernieuwingenprojecten in het gezondheidszorgonderwijs.

Arno Libotton

(1950) is Licentiaat in de Psychologische Wetenschappen en Doctor in de Pedagogische Wetenschappen. Hij is als hoofddocent verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel – Vakgroep Onderwijskunde. Zijn onderzoeks-expertise heeft te maken met onderwerpen uit de onderwijsorganisatie, de didactiek, de ontwikkeling van kwaliteitsindicatoren van onderwijs en de implementatie-, beheers- en leerprocessen bij het gebruik van elektronische leeromgevingen. Zijn onderwijsopdracht situeert zich op masterniveau en de begeleiding van doctorandi Pedagogische Wetenschappen. Hij heeft internationale ervaring als onderwijsdeskundige in het kader van de VLIR-UOS programma's (bvb. ICT gebaseerd afstandsonderwijs aan de Universiteit van Nairobi; Optimalisering van onderzoek en onderwijs aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname), en is vertrouwd met verschillende vormen van opleidingsvisitaties.

Marlene Reyns

(1963) is vroedvrouw sinds 1983 en heeft onafgebroken als vroedvrouw gewerkt in een materniteit/verloskamer/neonatologie. In 1993 is ze gestart als zelfstandige vroedvrouw in bijberoep waar ze de volledige service door vroedvrouwen aanbiedt.

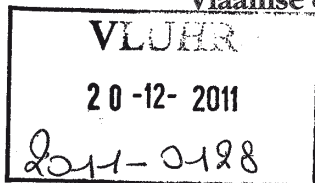
Marlene volgde een aantal extra opleidingen o.a. een pedagogische opleiding in St. Vincentius Gent, de opleiding Neonatologie, Leuven, Gasthuisberg, Marlene is Childbirth Educator, een opleiding welke ze volgde in de UK. Ze behaalde in oktober 2005 haar internationaal diploma van lactatiekundige IBCLC, zij heeft in dit kader de opleiding 'evaluator BFHI' gevolgd omdat dit haar nog meer inzicht geeft in het proces dat doorgemaakt wordt met de focus op borstvoedingsbegeleiding in onze ziekenhuizen. Ze deed herhaaldelijke visitaties in de ziekenhuizen.

Haar interesse in de opleiding vroedvrouwen uit zich door actief mee te denken in verschillende opleidingscommissies en in het begeleiden van eindwerken, op verschillende scholen. Marlene is gastdocente in verschillende opleidingen.

In 1997 werd ze lid van de Raad van Bestuur van de Vlaamse Organisatie van Vroedvrouwen (VLOV vzw) en ze is sinds 2001 tot nu, telkens unaniem verkozen tot voorzitter van de organisatie. Marlene is tevens mede initiatiefnemer van de Belgische koepelorganisatie voor vroedvrouwen, de Belgian Midwives Association (BMA vzw) en is sinds de oprichting in 2008 voorzitter van deze vroedvrouwenorganisatie.

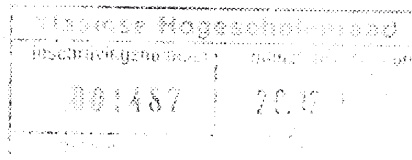

BIJLAGE 2
Erkenningscommissie

VLUHR
De heer Willy Claes
voorzitter
Ravensteingalerij 27/3
1000 BRUSSEL

**Erkenningscommissie Hoger
Onderwijs**
Koning Albert II-laan 15 7C 20
1210 BRUSSEL
Tel. 02 553 98 99 - Fax 02 553 98 95

uw bericht van
15 december 2011

uw kenmerk
MWZ-ls/2011-065

ons kenmerk
1F2B8G/JvM/bc

bijlagen
1

vragen naar / e-mail
Beatrijs Craps
Beatrijs.craps@ond.vlaanderen.be

telefoonnummer
02 553 98 99

Datum
16 december 2011

Betreft: Bekrchtiging samenstelling visitatiecommissie voor de hervisitatie van de PBA in de verpleegkunde/vroedkunde aan de Artesis Hogeschool Antwerpen

Mijnheer de voorzitter,

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs onderzocht de aanvraag tot bekrchtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de volgende opleidingen:

- PBA in de verpleegkunde
- PBA in de vroedkunde

In bijlage vindt u de beslissing die de Erkenningscommissie terzake trof.

Met de meeste hoogachting,

i.o. Craps Beatrijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs
Prof. dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

Erkenningscommissie Hoger Onderwijs

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de hervisitatie na aanvraag tijdelijke erkenning van de professionele bacheloropleiding in de verpleegkunde en de professionele bacheloropleiding in de vroedkunde, studiegebied Gezondheidszorg – Artesis Hogeschool Antwerpen

1. Situering van het dossier

In 2006 werden de professioneel gerichte bacheloropleiding in de verpleegkunde en de professionele bacheloropleiding in de vroedkunde gevisiteerd. Dit leidde tot de publicatie van twee visitatierapporten op 09 februari 2007. Op basis van deze rapporten vroegen de opleidingen bij de NVAO accreditatie aan. De NVAO sprak in haar beslissingen van 17 november 2008 negatieve accreditatiebesluiten uit. De opleidingen vroegen daarop hersteltrajecten aan en verkregen overgangsaccreditaties tot 30 september 2012. Voor het bekomen van een volwaardige accreditatie dienen de opleidingen in de verpleegkunde en in de vroedkunde opnieuw gevisiteerd te worden.

Door de VLUHR en de instelling werden voorbereidingen getroffen voor de verkorte visitatie.

De Erkenningscommissie ontving op 15 december 2011 (elektronisch) de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie.

2. Bekrachtiging voorgestelde samenstelling

De curricula vitae van alle leden, alsmede de ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen werden aan het dossier toegevoegd. De Erkenningscommissie heeft geen onverenigbaarheden vastgesteld.

3. Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie voor de verkorte visitatie van hogervermelde opleidingen in de verpleegkunde/vroedkunde van de Artesis Hogeschool Antwerpen.

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter:

- Arno Libotton, onderwijsdeskundige

Leden:

- Rudy Heijnen, vakdeskundige verpleegkunde
- Jo Gommers, vakdeskundige verpleegkunde
- Marlene Reyns, vakdeskundige vroedkunde
- Serena Debonnet, vakdeskundige vroedkunde

Brussel, 16 december 2011

20. Gaps Bestijs
SECRETARIS

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

BIJLAGE 3
Onafhankelijkheidsverklaringen

VLUHR
10-12-2011
2011-0140

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleidingen verpleegkunde en vroedkunde

van de heer Arno Libotton

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLUHR hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam: Arno Libotton

datum: 23/11/2011

handtekening: .....

onafhankelijkheidsverklaring

hervisite van de opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde

van de heer Arno Libotton

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

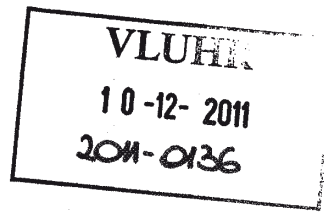
naam: Arno Libotton

datum: 9/03/2012

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleidingen verpleegkunde en vroedkunde

van de heer Ruud Heijnen

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLUHR hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

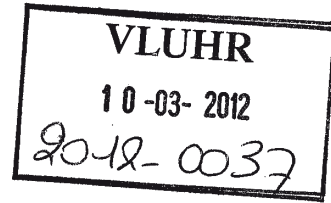
.....
.....
.....
.....

naam: Ruud Heijnen

datum: 30/11/2011

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

hervisite van de opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde

van de heer Ruud Heijnen

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar /zijn deelname aan de visitatie.

naam: Ruud Heijnen

datum: 9/03/2012

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleidingen verpleegkunde en vroedkunde

van de heer Jo Gommers

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLUHR hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam: Jo Gommers

datum: 30/11/2011

handtekening: .....

onafhankelijkheidsverklaring

hervisite van de opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde

van de heer Jo Gommers

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Jo Gommers

datum: 9/03/2012

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleidingen verpleegkunde en vroedkunde

van mevrouw Marlene Reyns

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLUHR hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

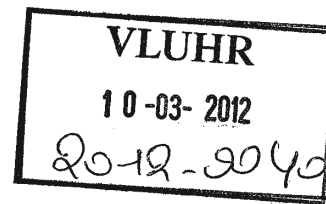
.....
.....
.....
.....

naam: Marlene Reyns

datum: 30/11/2011

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

hervisite van de opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde

van mevrouw Marlene Reyns

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Marlene Reyns

datum: 9/03/2012

handtekening:

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and lines, positioned above a large, light gray, textured area that appears to be a scan artifact or a large watermark.

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professionele bacheloropleidingen verpleegkunde en vroedkunde

van mevrouw Serena Debonnet

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediten opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLUHR hiervan op de hoogte te brengen.

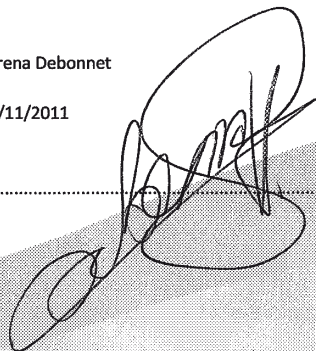
Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

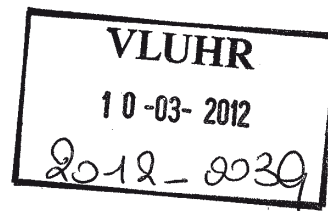
.....
.....
.....
.....

naam: Serena Debonnet

datum: 30/11/2011

handtekening: .....

onafhankelijkheidsverklaring

hervisite van de opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde

van mevrouw Serena Debonnet

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Serena Debonnet

datum: 9/03/2012

handtekening:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Serena Debonnet', written over a large, light grey, textured area that serves as a background for the signature.

BIJLAGE 4

Bezoekschema

30 januari 2012

10.00	samenkomst in de hogeschool
10.00 - 12.30	werkoverleg en inzage van de bijlagen
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
14.15 - 15.00	opleidingsverantwoordelijken, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg
15.15 - 16.00	studenten Verpleegkunde*
16.15 - 17.00	studenten Vroedkunde
17.00 - 18.00	werkoverleg en inzage van de bijlagen
18.00 - 18.45	vertegenwoordigers werkveld Verpleegkunde
19.00 - 19.45	afgestudeerden (max. 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de beide opleidingen)
20.00	avondmaal voor de commissie

31 januari 2012

08.00 - 08.45	docenten Verpleegkunde*
08.45 - 09.30	docenten Vroedkunde
09.30 - 10.30	vrij spreekuur
10.30 - 12.30	voorbereiding mondelinge rapportering
12.30 - 13.00	lunch voor de commissie
13.00	mondelinge rapportering

* De hervisitatie van de professioneel gerichte bacheloropleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde werden gecombineerd in één visitatiebezoek.

BIJLAGE 5

Lijst van afkortingen en letterwoorden

Artesis	Artesis Hogeschool Antwerpen
ASO	Algemeen secundair onderwijs
AUHA	Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
BSO	beroepssecundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
COHERE	Consortium of Institutes of Higher Education in Health and Rehabilitation
ECTS	European Credit Transfer System
ENMN	European Nursing Module Network
EQF	European Qualifications Framework
Erasmus	uitwisselingsprogramma voor studenten in het hoger onderwijs, onderdeel van het Project Socrates van de Europese commissie
EVC	elders verworven competenties
EVK	eerder verworven kwalificaties
FINE	European Federation of Nurse Educators
HIVV	Hoger Instituut Verpleegkunde en Vroedkunde
KSO	Kunstsecundair onderwijs
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PDCA	letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PIM	Paramedisch Instituut Mechelen
TSO	Technisch secundair onderwijs
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
ZER	zelfevaluatierapport

